

Giovanni Giacomo
Casanova

Szökés
az Ólombörtönből

Kötetünkben a Szépirodalmi Könyvkiadó 1968-as
Olcsó Könyvtár-kiadásának javított szövegét közöljük.

A fordítás Casanova *Emlékiratainak*
Flammarion-kiadása alapján készült.

A messer grande összeszedte azokat a könyveket is, amelyeket az éjjeliszekrényemen tartottam, Petrarcát, Horatiust, Ariostót, a *Hadi filozófust* – ezt a kéziratot Matildtól kaptam; elkérte továbbá *A karthauzi kapust* és Aretinót,** tehát Manuzzi erről a könyvről is jelentést tett neki. Az aranyművesből lett rendőrkém becsületes embernek látszott, persze az effajta látszatra nagy szükségük van mindazoknak, akik besúgásra adják a fejüket. Manuzzi fia Lengyelországban nagy vagyonhoz jutott, ugyanis feleségül vett egy nemes hölgyet, bizonyos Opezkát, és állítólag eltette láb alól; a gyilkosságra nincsenek bizonyítékaim, ezért a túlzott keresztény felebaráti szeretet sugallatára kétségbe kell vonnom a história hitelességét, noha a fiatalembertől nagyon is kitelt volna ilyesmi.

Miközben a messer grande összeszedte kézírataimat, könyveimet és leveleimet, gépiesen, se nem gyorsan, se nem lassan felöltöztem; megmosakod-

* A felsorolt művek mágiával, misztikus tanokkal, ördögűzéssel és jóslással kapcsolatosak.

** Aretino *Sonetti lussoriosija* és *A karthauzi kapus* a korabeli erotikus irodalom két gyöngyszeme.

tam, megborotválkoztam, megfésülködtem, csipkés inget és legszebb frakkomat vettem fel: egyáltalán nem gondoltam végig, mit csinálok, nem szóltam egy szót sem; a *messer grande*, aki egy pillanatra se tévesztett szem elől, nem talált semmi kivetnivalót abban, hogy úgy öltözködöm, mintha esküvőre készülnék.

Amikor kiléptem az ajtón, meglepő látvány fogadott: előszobámban vagy negyven poroszló álldogált; az illetékesek megtiszteltek, azt hitték, ekkora karhatalom kell letartóztatásomhoz, noha a közmondás szerint *ne Hercules quidem contra duos*,^{*} tehát akár két ember is őrizetbe vehetett volna. Érdekes, hogy Londonban, ahol csupa bátor ember lakik, a letartóztatásokat egyetlenegy személy hajtja végre, ugyanakkor szeretett hazámban, amelynek polgárai szerfelett gyávák, ugyanerre a célra harminc poroszlót alkalmaznak. Talán azért, mert ha a gyáva támadásra szánja el magát, jobban fél, mint ugyancsak gyáva ellenfele, s a félelem olykor alkalmi hőst farag a közismert anyámasszony katonájából is. Annyi bizonyos, hogy Velencében gyakran lehet látni, amint egy szál ember megvédi magát húsz fogdmeg ellen, elpáholja és végül megszalasztja mindannyiukat. Emlékszem, Párizsban egyszer egy barátom segítségére siettem, kimentettem negyven gazfickó kezéből, majd ketten megfutamítottuk az egész hitvány bandát.

^{*} Herkules se tehet semmit kettő ellen. (latin)

A messer grande utasítására gondolába szálltam, letelepedtem, ő mellém ült; négy poroszló kísért bennünket. Amikor megérkeztünk a messer grande hivatalába, kávéval kínált, de nem fogadtam el; ezután bezárt egy szobába. Itt négy óra hosszat aludtam, de minden negyedórán arra ébredtem, hogy vizelnem kell: ez különös tünet, hiszen egyébként nem voltak vizelési zavaraim, rekkenő hőség volt, s előző este nem vacsoráztam. Már máskor is tapasztaltam, hogy a szorongással járó meglepetés nar kotikumként hat rám; de csak az imént elbeszél t esemény kapcsán jöttem rá, hogy a meglepetésnek igen nagy mérvű vizelethajtó hatása van. E fölfe dezés kiaknázását a természetbúvárokra bízom; lehet, hogy valamelyik tudósnak sikerül fölhasz nálnia az emberiség javára. Emlékszem, hat évvel ezelőtt néhány fölöttébb finnyás prágai hölgy elol vasta az Ólombörtönből való szökésem történetét – ezt ugyanis már akkor közzétettem –, és meg botránkozott azon, hogy a szóban forgó tünetet le írtam, szerintük hallgatnom kellett volna róla; jót nevettem rajtuk. Lehet, hogy hallgattam volna a do logról, ha egy hölgynek mesélem el viszontagságai mat, de az olvasóközönséget nem tekintem afféle csinos hölgyikének, akit kímélnem kellene: célom az volt, hogy tájékoztassam olvasóimat. Különben sem látok az említett dologban semmi kivetnivalót, hiszen senki, egyetlen férfi és egyetlen nő se lehet meg nélküle, amint evés és ivás nélkül sem; az ér zékeny idegzetű embereket bizonyára az a gondolat

bántja, hogy a szóban forgó szükséglet szempontjából ugyanolyanok vagyunk, mint a tehenek vagy a disznók, ez pedig kínosan érinti önérzetüket. Miközben riadt lelkem a gondolkodás képességének pangása miatt szinte elalélt, testem, mintha présbe fogták volna, kénytelen volt kibocsátani magából annak a folyadéknak jelentős részét, amely szüntelen keringésével működésben tartja gondolkodási képességünket. Lám, ez az oka annak, hogy az ember belehalhat a nagy meglepetésbe, s így módon igen gyorsan a paradicsomba kerülhet.

A Terza szavára* a főporoszló lépett szobámba, és közölte velem: azt a parancsot kapta, hogy vigyen az Ólombörtönbe. Szótlanul követtem. Gondolába szálltunk, temérdek tekervényes kis csatornán keresztül megérkeztünk a Canal Grandéba, s a Börtön-parton kiszálltunk. Fölmentünk néhány lépcsőn, majd áthaladtunk egy zárt hídon,** amely a Rio di Palazzo*** nevet viselő csatorna fölött a börtönt összeköti a dózsepalotával. Végimentünk a híd túloldalán levő fedett folyosón, majd egy termen, és beléptünk egy másik terembe; ott a poroszlók vezetője bemutatott egy patríciusruhába öltözött személynek; az illető alaposan végigmért, aztán így szólt:

* A Terza (a Szent Márk-templom harangtoronyának egyik harangja) napfelkelte után három órával, azaz júliusban reggel fél nyolc körül hívta gyűlésbe a magisztrátus tagjait.

** A Sóhajok hídján.

*** Palota-csatorna (olasz).

– *E quello, mettetelo in deposito.**

Ez a patrícus az inkvizíció titkára volt, az óvatos Domenico Cavalli; bizonyára szégyellt volna előttem velencei tájszólásban beszélni, ezért toszkán nyelven adta ki az utasítást, hogy vegyenek őrizetbe.

A messer grande átadott az Ólombörtön foglárának, aki hatalmas kulcscsomóval kezében, két poroszló kíséretében felvezetett két kis lépcsőn; ezután végighaladtunk egy folyosón, majd egy másikon, ennek végén erős, kulcsra zárt ajtó, majd újabb folyosó következett; innen egy hat öl** hosszú, két öl széles mocskos padlástérbe jutottunk, amelyet az igen nagy magasságban vágott padlásablak csak gyengén világított meg. Azt hittem, ez az odú lesz a zárkám, de tévedtem, a foglár ugyanis egy hatalmas kulccsal kinyitott egy három és fél láb*** magas, vastag, kettős vasajtót, amelynek közepén nyolc hüvelyk**** átmérőjű kerek nyílás volt, és felszólított, menjek be a következő helyiségbe; én éppen az erős válaszfalba épített vasszerkezetre összpontosítottam minden figyelmemet. A patkó alakú szerkezet egy hüvelyk vastag lehetett, átmérőjét körülbelül öt hüvelykre becsültem. Miközben azon törtem a fejem, hogy mire használhatják ezt a szörnyű alkotmányt, a foglár elmosolyodott, és így szólt:

* Ő az, vegyétek őrizetbe! (olasz)

** 1 velencei öl = 63,6 cm.

*** 1 velencei láb = 34,74 cm.

**** 1 velencei hüvelyk = 2,9 cm.

– Látom, uraságod szeretné megtudni, mi a célja ennek a szerkezetnek. Nos, elárulhatom. Valahányszor őnagyméltóságáék elrendelik, hogy a börtönben valakit meg kell fojtani, az illetőt leültetik egy zsámolyra, háttal fordítják ennek a nyakravalónak, átbújtatják rajta a fejét, mégpedig úgy, hogy a nyakát félig körülfogja. Nyakának másik felére selyemzsinórt csavarnak, a zsinógot átdugják ezen a lyukon, és két végét ráerősítik egy csörlőre; a csörlő kerekét egy ember addig tekeri, míg a nyomorult vissza nem adja lelkét mennyei Atyánknak, ugyanis a gyóntató, hál' istennek, mindaddig mellette marad, míg ki nem szenved.

– Nagyon leleményes; jól gondolom, uram, magának jut az a megtisztelő feladat, hogy tekerje a csörlőt?

A foglár nem válaszolt, intett, hogy menjek be; amikor átléptem a küszöböt, jócskán meg kellett hajolnom; ezután a foglár rám zárta az ajtót, majd az ajtóba vágott rácsos lyukon át megkérdezte, mit ennék.

– Még nem gondolkoztam rajta – feleltem.

A foglár elment; minden ajtót gondosan bezárt.

Csüggedten és kábultan könyököltem a rácsos ablakra; két láb széles és ugyanolyan magas volt; hat darab, hüvelyknyi vastag vasrúdból kovácsolt rács zárta el; a rácsozat tizenhat négyzet alakú, öt hüvelyk széles nyílást alkotott. Az ablakból elegendő fény jutott volna zárkámba, ha a padlás egyik tizennyolc hüvelyk vastag tartógerendája, amely

a rézsút szemközti padlásablakba volt beépítve, el nem fogja a szörnyű odúba behatoló világosságot. Körüljártam a szomorú helyiséget, lehajtott fejjel – a zárka ugyanis csak öt és fél láb magas volt; félig-meddig tapogatózva megállapítottam, hogy az odú egy kétöles négyzet háromnegyed része.

MAGVETŐ
KÖNYVKIADÓ ÉS KERESKEDELMİ KFT.
www.magveto.hu
magveto.kiado@lira.hu
Felelős kiadó Dávid Anna

Készült a Gyomai Kner Nyomda Zrt.-ben 2025-ben,
a nyomda alapításának 143. esztendejében
A Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülésének tagja
Felelős vezető Balla László vezérigazgató
www.gyomaikner.hu

Felelős szerkesztő Schmal Alexandra
Korrektor Hradeczky Moni
A borítót Németh Márton,
a kötetet Pintér József tervezte
Műszaki vezető Takács Klári
Kiadványszám 9430
Minion betűtípusból szedve
ISBN 978-963-14-4579-4
ISSN 0324-5713